

Sygn. akt VI Ga 196/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 października 2013 r.

Sąd Okręgowy w Rzeszowie VI Wydział Gospodarczy w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Anna Walus-Rząsa
Sędziowie:	SO Anna Harmata SR del. Marek Rajchert (spr.)
Protokolant:	sekr. sądowy Joanna Stafska

po rozpoznaniu w dniu 24 października 2013 r. w Rzeszowie

na rozprawie

sprawy z powództwa: (...) S.A. w Ł.

przeciwko: Wojewódzkiemu Szpitalowi im. (...) (...) P. w P.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda od wyroku Sądu Rejonowego w Przemyślu
V Wydziału Gospodarczego z dnia 13 maja 2013 r., sygn. akt V GC 47/13

1. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

I. utrzymuje w mocy nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym wydany przez Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieścia
w Łodzi z dnia 27 kwietnia 2012r. sygn. akt XIII GNc 2145/12 w całości,

2. zasądza od pozwanego Wojewódzkiego Szpitala im. (...) (...)P.
w P. na rzecz powoda (...) S.A. w Ł. kwotę
3.577 zł (trzy tysiące pięćset siedemdziesiąt siedem złotych) tytułem

zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kwotę 1.200 zł (jeden tysiąc dwieście złotych) tytułem kosztów
zastępstwa procesowego
w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt VI Ga 196/13

UZASADNIENIE

wyroku Sądu Okręgowego w Rzeszowie z dnia 24 października 2013 r.

Pozwem z dnia 18 kwietnia 2012 r. powód (...) S.A. w Ł. domagał się zasądzenia od pozwanego Wojewódzkiego Szpitala im. (...) w P. kwoty 47 531,70 zł z ustawowymi odsetkami i kosztami procesu.

W uzasadnieniu podając, iż dochodzi roszczeń wynikających z umów o współpracy w zakresie obsługi wierzytelności i udzielenia poręczeń zawartych z D. spz.o.o.w W., B. S. spz.o.o. w W. i (...) spz.o.o. w W..

W odniesieniu do umowy z D. spz.o.o. w W. powód podał, iż pozwany nabywał od tej spółki środki farmaceutyczne, artykuły medyczne i usługi za które wystawiono faktury VAT.

W dniu 30 lipca 2010 r. powód zawarł z w/w spółką umowę o współpracy w zakresie obsługi wierzytelności i udzielenia poręczeń. W ramach tej umowy poręczył istniejące jak również przyszłe zobowiązania szpitali w tym pozwanego. W umowie dostawca zobowiązał się wobec M. do przekazywania zestawień wszystkich faktur w danym miesiącu nie później niż do 10 – tego następnego miesiąca. W przypadku braku zapłaty przez zakład opieki zdrowotnej dostawca miał zawiadomić poręczyciela o konieczności spłaty zadłużenia. Powódka zobowiązała się do zapłaty zobowiązania w terminie 30 dni od dnia zawiadomienia wraz z odsetkami.

O zawarciu umowy poręczenia oraz poręczeniu zobowiązań pozwanego, wynikającego z w/w faktur powódka zawiadomiła pozwanego odrębnymi pismami.

Z uwagi na fakt, iż pozwany nie zrealizował zobowiązań względem dostawcy powódka w wykonaniu umowy poręczenia spłaciła za pozwanego kwotę wierzytelności w wysokości 6782,40 zł, 400,99 zł, 1566 zł, i 62,47 zł. Wskazana kwota została pomniejszona o należną powódce prowizję operacyjną. W wyniku przedmiotowej zapłaty powódka wstąpiła na podstawie art. 518 § 1 pkt. 1 k.c. w prawa zaspokojonego wierzyciela do wysokości dokonanej zapłaty, tj. całej należności głównej. Jednocześnie powódka poinformowała pozwanego o dokonanej zapłacie wzywając go do dobrowolnej zapłaty należności. Tym samym z tym też dniem nabyła prawo do naliczenia odsetek za zwłokę. O dokonanej zapłacie pozwany został również poinformowany przez Dostawcę.

W dniu 6 czerwca 2011 r. powód zawarł z B. S. spółką zo.o. w W. umowę o współpracy w zakresie obsługi wierzytelności i udzielenia poręczeń. W ramach tej umowy poręczył istniejące jak również przyszłe zobowiązania szpitali w tym pozwanego. W umowie dostawca zobowiązał się wobec M. do przekazywania zestawień wszystkich faktur w danym miesiącu nie później niż do 10 – tego następnego miesiąca. W przypadku braku zapłaty przez zakład opieki zdrowotnej dostawca miał zawiadomić poręczyciela o konieczności spłaty zadłużenia. Powódka zobowiązała się do zapłaty zobowiązania w terminie 30 dni od dnia zawiadomienia wraz z odsetkami.

Z uwagi na fakt, iż pozwany nie zrealizował zobowiązań względem dostawcy B. S. spz.o.o. w W. powódka w wykonaniu umowy poręczenia spłaciła za pozwanego

kwotę wierzytelności w wysokości 6534 zł, 216,43 zł, 3132 zł, 95,93 zł, 5400 zł, 213,18 zł, 7851,60 zł, 349,55 zł. Wskazana kwota została pomniejszona o należną powódce prowizję operacyjną. W wyniku przedmiotowej zapłaty powódka wstąpiła na podstawie art. 518 § 1 pkt. 1 k.c. w prawa zaspokojonego wierzyciela do wysokości dokonanej zapłaty, tj. całej należności głównej. Jednocześnie powódka poinformowała pozwanego o dokonanej zapłacie wzywając go do dobrowolnej zapłaty należności. Tym samym z tym też dniem nabyła prawo do naliczenia odsetek za zwłokę. O dokonanej zapłacie pozwany został również poinformowany przez Dostawcę.

Na tych samych zasadach powód zawarł umowę w dniu 9 marca 2011 r. z (...) sp.zo.o. w W. i zapłacił 2060,25 zł oraz 149,69 zł.

Nakazem zapłaty z dnia 27 kwietnia 2012 r. sygn.. akt XII Gnc 2145/12 Sąd Rejonowy w Łodzi uwzględnił powództwo w całości.

W zarzutach od nakazu zapłaty pozwany wniósł o uchylenie nakazu zapłaty i oddalenie powództwa w całości.

W uzasadnieniu zarzucając, że zawarte przez powoda umowy są nieważne albowiem zostały zawarte bez zgody zamawiającego. Powołał się przy tym na przepis art. 53 ustęp 6 ustawy o zakładach opieki zdrowotnej z dnia 30 sierpnia 1991 r. i art. 54 ustawy o działalności leczniczej zgodnie z którymi czynność prawna mająca na celu zmianę wierzyciela może nastąpić po wyrażeniu zgody przez podmiot, który zakład utworzył a takiej zgody nie było.

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny.

W dniu **12 października 2010 r.** Wojewódzki Szpital im. (...) (...)P. w P. zawarł z (...) Sp. z o.o. w W. umowę nr (...), której przedmiotem były sukcesywne dostawy jednorazowego sprzętu medycznego do koronarografii i koronaroplastyki, przy czym w § 3 ust. 1 umowy strony ustaliły, że ilość przedmiotu zamówienia podana jest szacunkowo.

W dniu 30 lipca 2010 r. powód zawarł z D. spz.o.o. w W. umowę o współpracy w zakresie obsługi wierzytelności i udzielenia poręczeń. W ramach tej umowy poręczył istniejące jak również przyszłe zobowiązania pozwanego. W umowie dostawca zobowiązał się wobec M. do przekazywania zestawień wszystkich faktur w danym miesiącu nie później niż do 10 – tego następnego miesiąca. W przypadku braku zapłaty przez zakład opieki zdrowotnej dostawca miał zawiadomić poręczyciela o konieczności spłaty zadłużenia. Powódka zobowiązała się do zapłaty zobowiązania w terminie 30 dni od dnia zawiadomienia wraz z odsetkami.

O zawarciu umowy poręczenia oraz poręczeniu zobowiązań pozwanego, wynikającego z w/w faktur powódka zawiadomiła pozwanego odrębnymi pismami.

Z uwagi na fakt, iż pozwany nie zrealizował zobowiązań względem dostawcy powódka w wykonaniu umowy poręczenia spłaciła za pozwanego kwotę wierzytelności w wysokości 6782,40 zł, 400,99 zł, 1566 zł, i 62,47 zł. Wskazana kwota została pomniejszona o należną powódce prowizję operacyjną. W wyniku przedmiotowej zapłaty powódka wstąpiła na podstawie art. 518 § 1 pkt. 1 k.c. w prawa zaspokojonego wierzyciela do wysokości dokonanej zapłaty, tj. całej należności głównej. Jednocześnie powódka poinformowała pozwanego o dokonanej zapłacie wzywając go do dobrowolnej zapłaty należności. Tym samym z tym też dniem nabyła prawo do naliczenia odsetek za zwłokę. O dokonanej zapłacie pozwany został również poinformowany przez Dostawcę.

W dniu **12 października 2010 r.** Wojewódzki Szpital im. (...) (...)P. w P. zawarł z (...) Sp. z o.o. w W. umowę nr (...), której przedmiotem były sukcesywne dostawy jednorazowego sprzętu medycznego do koronarografii i koronaroplastyki, przy czym w § 3 ust. 1 umowy strony ustaliły, że ilość przedmiotu zamówienia podana jest szacunkowo

Z uwagi na fakt, iż pozwany nie zrealizował zobowiązań względem dostawcy B. S. spz.o.o. w W. powódka w wykonaniu umowy poręczenia spłaciła za pozwanego kwotę wierzytelności w wysokości 6534 zł, 216,43 zł, 3132 zł, 95,93 zł, 5400 zł, 213,18 zł, 7851,60 zł, 349,55 zł. Wskazana kwota została pomniejszona o należną powódce prowizję operacyjną. W wyniku przedmiotowej zapłaty powódka wstąpiła na podstawie art. 518 § 1 pkt. 1 k.c. w prawa zaspokojonego wierzyciela do wysokości dokonanej zapłaty, tj. całej należności głównej. Jednocześnie powódka poinformowała pozwanego o dokonanej zapłacie wzywając go do dobrowolnej zapłaty należności. Tym samym z tym też dniem nabyła prawo do naliczenia odsetek za zwłokę. O dokonanej zapłacie pozwany został również poinformowany przez Dostawcę.

Zaś (...) spz.o.o. w W. pozwany szpital zlecił wykonanie usługi rocznego przeglądu technicznego USG.

Z uwagi na fakt, iż pozwany nie zrealizował zobowiązań względem dostawcy (...) spz.o.o. w W. powódka w wykonaniu umowy poręczenia spłaciła za pozwanego kwotę wierzytelności w wysokości 2060,25 zł i 149,69. zł. Wskazana kwota została pomniejszona o należną powódce prowizję operacyjną. W wyniku przedmiotowej zapłaty powódka wstąpiła na podstawie art. 518 § 1 pkt. 1 k.c. w prawa zaspokojonego wierzyciela do wysokości dokonanej zapłaty, tj. całej należności głównej. Jednocześnie powódka poinformowała pozwanego o dokonanej zapłacie wzywając go

do dobrowolnej zapłaty należności. Tym samym z tym też dniem nabyła prawo do naliczenia odsetek za zwłokę. O dokonanej zapłacie pozwany został również poinformowany przez Dostawcę.

W oparciu o tak ustalony stan faktyczny Sąd Rejonowy w Przemysłu oddalił powództwo i zasądził od powoda koszty procesu. W uzasadnieniu prawnym orzeczenia wskazując, że D. i B. S. w §9 umów z pozwanym miały wprost zastrzeżony zakaz przenoszenia wierzytelności bez zgody zamawiającego. Brak tej zgody powodował, że bezskuteczności zawieszonoj tych czynności. Zaś w odniesieniu do D. i (...) w §2 umów z powodem wprost znajdował się zakaz poręczeń jeżeli w umowie z pozwanym znajdowałyby się zapisy wyłączające możliwość poręczeń zobowiązań.

Ponadto Sąd uznał za zasadny ustawowy zakaz poręczeń, który wynikał z zapisu ustawy o ZOZ i działalności leczniczej „o ustawowym zakazie czynności zmierzających do zmiany wierzyciela” – argumentując, iż mieści się on w owej definicji.

Powód nie wykazał także aby uzyskał zgodę organu założycielskiego zakładu opieki zdrowotnej co skutkowało nieważnością zawartych umów. Odwołując się do orzeczenia Sądu Najwyższego III CZP 10/12 wskazywał, że czynności powoda, które jego zdaniem legitymują go do wytoczenia niniejszego powództwa były pozorne i finalnie zmierzały do zmiany wierzyciela.

Apelację od powyższego wyroku złożyła strona powodowa zarzucając :

1. naruszenie prawa materialnego tj. art. 65 §1 i §2 k.c. poprzez sprzeczne z literalną treścią umowy i jako takie wadliwe przyjęcie, iż zapis §6 ustęp 1 umowy poręczenia z dnia 30 lipca 2010 r. zawartej przez powódkę ze spółką (...) Sp. z o.o. w powiązaniu z treścią § 9 ust. 3 umowy zawartej przez pozwanego z w/w dostawcą wyłącza możliwość poręczenia zobowiązań, objętych f- mi VAT, załączonymi do pozwu;

2. umowy poręczenia z dnia 16 marca 2011 r. o współpracy w zakresie obsługi monitoringu wierzytelności i udzielania poręczeń zawartej pomiędzy powódką a (...) Sp. z o.o. w powiązaniu z treścią umowy zawartej przez pozwanego z w/w dostawcą wyłącza możliwość poręczenia zobowiązań, objętych f - mi VAT, załączonymi do pozwu;

2. naruszenie prawa materialnego, tj. art. 63 § 1 k.c. poprzez jego zastosowanie, mimo iż brak zgody zamawiającego na zawarcie umowy poręczenia nie powoduje stanu bezskuteczności zawieszonoj w rozumieniu wskazanego przepisu;

3. naruszenie prawa materialnego, tj. art. 518 § 1 pkt 1 k.c. w zw. z art. 876 § 1 oraz art. 878 § 1 k.c. poprzez niewłaściwe zastosowanie w konsekwencji ustalenia, iż powódka nie wstąpiła w prawa zaspokojonego wierzyciela do wysokości dokonanej zapłaty ze względu na brak osobistej odpowiedzialności za poręczone i splecone zobowiązanie;

4. naruszenie prawa procesowego tj. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dowolne ustalenie, iż umowa zawarta pomiędzy pozwanym a (...) Sp. z o.o. zawiera postanowienia wyłączające możliwość zawarcia umowy poręczenia, w sytuacji gdy wskazany dokument nie został załączony przez pozwanego i tym samym jego treść nie była dostępna dla Sądu,

5. naruszenie prawa procesowego tj. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez ustalenie stanu faktycznego z pominięciem dowodu z dokumentu tj. oświadczenia o treści stosunku obligacyjnego z dnia 8 kwietnia 2013 r. i w konsekwencji przyjęcie, że § 6 ust. 1 umowy poręczenia z dnia 30 lipca 2010 r. zawartej przez powódkę ze spółką (...) Sp. z o.o. w powiązaniu z treścią § 9 ust. 3 umowy zawartej przez pozwanego z w/w dostawcą wyłącza możliwość poręczenia zobowiązań, objętych f- mi VAT załączonymi do pozwu,

6. przepisu prawa materialnego, tj. art. 4 ustawy z dnia 22 października 2010 r. o zmianie ustawy z dnia 30 sierpnia 1991 r. o zakładach opieki zdrowotnej oraz niektórych innych ustaw poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i w konsekwencji wadliwe przyjęcie, iż do wierzytelności objętych pozwem winien znaleźć zastosowanie przepis art. 53 ust. 6 w/w ustawy w brzmieniu obowiązującym od dnia 22 grudnia 2010 r.;

7. naruszenie prawa materialnego, tj. art. 53 ust. 6 i 7 ustawy z dnia 30 sierpnia 1991 r., o zakładach opieki zdrowotnej oraz art. 54 ust. 5 i 6 ustawy o działalności leczniczej, poprzez zastosowanie wskazanych przepisów w sytuacji gdy

zawarta przez stronę powodową umowa, nie stanowi czynności prawnej mającej na celu zmianę wierzyciela, o której mowa w w/w normach i jako taka dla swej ważności nie wymaga uzyskania przez strony tejże czynności zgody organu założycielskiego;

8. naruszenie prawa materialnego, tj. art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 83 § 1 k.c. poprzez zastosowania wskazanych przepisów pomimo, iż zebrany w sprawie materiał dowodowy nie pozwalał na przyjęcie, iż umowy poręczenia zostały zawarte dla pozorów.

Przy uwzględnieniu powyższego, na podstawie art. 368 § 1 pkt 5 k.p.c., wnoszę o:

1. zmianę zaskarżonego wyroku poprzez utrzymanie w mocy nakazu zapłaty Sądu Rejonowego dla Łodzi - Śródmieścia w Łodzi z dnia 27 kwietnia 2012 r., w całości, w mocy oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kosztów postępowania zabezpieczającego zgodnie z wnioskiem z dnia 25 czerwca 2012 r.

2. zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego, wg norm przepisanych.

W uzasadnieniu apelacji szczegółowo rozwijając przytoczone zarzuty.

Umowy o współpracy w zakresie obsługi wierzytelności i udzielania poręczeń, pomiędzy powódką a spółką (...) Sp. z o.o. oraz (...) Sp. z o.o., zawierały ograniczenia, dotyczące zakresu zobowiązań pozwanego, objętych poręczeniem. Ograniczenia te dotyczyły tylko i wyłącznie sytuacji, w których umowy pomiędzy dostawcą i pozwanym zawierają postanowienia, wykluczające możliwość poręczenia tychże zobowiązań (§ 6 umowy o współpracy). Z załączonych przez pozwanego dokumentów nie wynika natomiast, aby umowy zawarte przezeń w/w spółkami zawierały zastrzeżenia mieszczące się w dyspozycji wskazanego zapisu i jako takie wykluczające możliwość zabezpieczenia przez dostawcę jego zobowiązań, względem pozwanego w drodze umów poręczenia, w ocenie powódki nie może za takowy zostać uznany zapis § 9 pkt. 3 umowy, albowiem przewiduje jedynie wymóg uzyskania zgody pozwanego m.in. na udzielenie poręczenia. Oznacza to, że strony umowy dopuszczały możliwość poręczenia zobowiązań pozwanego, wprowadziły jedynie dodatkowy warunek w postaci zgody pozwanego na poręczenie. Przedmiotowe postanowienie w żaden sposób nie wykluczało zatem zawarcia przez w/w podmioty umowy poręczenia z osobą trzecią, przeciwnie, w sposób dorozumiany ją dopuszczało, skoro strony rozważały i taki wariant, że pozwany wyrazi jednak zgodę na dokonanie wskazanej czynności prawnej. Poza sporem w doktrynie oraz orzecznictwie pozostaje przy tym fakt, iż zastrzeżenie między stronami danego stosunku cywilno - prawnego obowiązku uzyskania zgody na dokonanie czynności prawnej, w żadnej mierze nie wpływa na dopuszczalność zawarcia i następnie realizacji umowy, obwarowanej takim warunkiem. Zarówno bowiem z istoty stosunku poręczenia jak również subrogacji nie wynika aby konieczna była zgoda dłużnika na dokonanie czynności prawnej – zawarcie umowy poręczenia jak również czynności faktycznej, tj. zapłaty skutkującej wstąpieniem w prawa zaspokojonego wierzyciela do wysokości dokonanej zapłaty i tym samym aby warunek uzyskania jej zgody mógł stanowić o ważności dokonanej czynności prawnej. Z dyspozycji art. 876 k.c. wynika wprost, iż stronami umowy poręczenia są poręczyciel i wierzyciel, w żadnej zaś mierze stroną tej umowy nie jest dłużnik. Jednocześnie w kodeksie cywilnym, ustawodawca nie przewidział żadnych dodatkowych zastrzeżeń uzależniających ważność czynności prawnej w postaci poręczenia wyrażenia przez osobę trzecią zgody na jej dokonanie, przyjmując wręcz, iż czynność prawna poręczenia może zostać dokonana bez wiedzy i woli dłużnika (art. 886 a contrario). W konsekwencji powyższego za niedopuszczalne należało uznać zdaniem apelującego zastosowanie w tym zakresie chociażby przepisu art. 63 § 1 kodeksu cywilnego. W piśmiennictwie reprezentowane są bowiem poglądy ograniczające możliwość powstania stanu bezskuteczności zawieszonyj jedynie w wypadkach uzyskania braku zgody na dokonanie czynności prawnej, wymaganej przez ustawę lub przewidzianej przez strony, lecz na podstawie upoważnienia ustawowego. Umowa poręczenia jak również subrogacja ustawowa nie wymagają dla swej ważności i skuteczności zgody osoby trzeciej. Powyższe wynika również z faktu, iż nabycie wierzytelności, o którym mowa w art. 518 § 1 k.c. nie następuje na mocy czynności prawnej, bowiem wstąpienie w prawa zaspokojonego wierzyciela ma charakter skutku materialnoprawnego zdarzenia faktycznego (czyli zapłaty cudzego długu), lub też w ogóle daje się zakwalifikować jako czynność faktyczna. W takim stanie rzeczy należało przyjąć, iż nawet w sytuacji, w której strony

danej umowy wprowadzają zapis wskazujący na wymóg uzyskania zgody pozwanego na dokonanie przez dostawcę czynności prawnej, która hipotetycznie może prowadzić do subrogacji ustawowej, czy też czynności faktycznej (zapłaty), zawarcie przez stronę takiej umowy poręczenia i następnie realizacja zobowiązania przez jej kontrahenta (zapłata), bez uzyskania zgody, stanowią czynności ważne i wywołujące skutki prawne. W takich też kategoriach należało traktować zapis § 9 ust. 3 umowy łączącej pozwanego z dostawcą. Jest to zatem zapis wprowadzający sankcjonowany odpowiedzialnością osobistą obowiązek uzyskania zgody na zawarcie umowy poręczenia. Nie jest to jednak zastrzeżenie, które wyłączałoby zawarcie umowy poręczenia w rozumieniu § 6 ust. 1 umowy o współpracy.

Jednocześnie z uwagi na względny charakter zobowiązań przedmiotowe postanowienie umowy poręczenia mogą zostać uznane za skuteczne jedynie inter partes, a co za tym idzie nie może wywołać skutku w postaci nieważności umowy o współpracy w zakresie obsługi wierzytelności i udzielania poręczeń. Należy także wskazać, iż zapisy te z założenia stanowiły uprawnienie powoda do przeprowadzenia analizy konkretnych zapisów umów łączących kontrahenta z zakładem i podjęcia decyzji o tym czy powód dokona poręczenia. W żadnej jednak mierze nie przesądzały w sposób definitywny o braku możliwości spłaty zobowiązania, popartej odpowiedzialnością osobistą za dług, co zresztą strony zgodnie czyniły począwszy od daty zawarcia umowy. Wskazany wyżej sposób rozumienia oraz stosowania umowy, zakładający osobista odpowiedzialność powódki za poręczone zobowiązania, potwierdza przy tym oświadczenie stron w/w stosunku obligacyjnego załączone do odpowiedzi na sprzeciw, które przy ocenie skuteczności zawartych przez powódkę umów Sąd pierwszej instancji całkowicie pominął, w ogóle nie odnosząc się do jego treści w uzasadnieniu skarżonego orzeczenia.

Z daleko posuniętej ostrożności procesowej powódka podnosiła fakt, iż nawet przyjęcie, że zapis § 9 pkt. 3 umowy pomiędzy pozwanym a (...) sp. z o.o. oraz analogiczny zapis rzekomo znajdujący się w umowie pozwanego z (...) jest zapisem „wykluczającym udzielenie poręczenia” - w rozumieniu z § 6 pkt. 1 umowy o współpracy (...) - pozostaje bez wpływu na zasadność roszczenia powódki. Zdaniem strony powodowej, przedmiotowe ograniczenie nawet przy przyjęciu takiego rozumienia oznaczałoby jedynie, że we wskazanej sytuacji nie doszło do poręczenia zobowiązań Szpitala. Nie zmienia to faktu, że powódka spłacając przedmiotowe kwoty, płaciła cudzy dług. Uprawnienie takie wynika wprost z art. 356 § 2 k.c., zgodnie z którym jeżeli wierzytelność pieniężna jest wymagalna, wierzyciel nie może odmówić przyjęcia świadczenia od osoby trzeciej, chociażby działała ona bez wiedzy dłużnika. Realizując zatem przedmiotowe zobowiązanie, powódka spłaciła dług pozwanego Szpitala, doprowadzając do wygaśnięcia zobowiązania w zakresie dokonanej spłaty. Tym samym pozwany stał się bezpodstawnie wzbogacony kosztem powodowej spółki. Podkreślenia wymaga fakt, iż powołanie się przez powodową spółkę na inną podstawę prawną dochodzonego świadczenia nie zmienia w rozpatrywanym przypadku ani tożsamości żądania (powód nadal dochodzi świadczenia pieniężnego w takiej samej wysokości), ani jego podstawy faktycznej, albowiem tak w przypadku roszczenia z umowy jak i z bezpodstawnego wzbogacenia podstawą faktyczną żądania jest zapłata przez powódkę kwot wskazanych w pozwie.

W konsekwencji powyższego należało przyjąć, iż w wypadku uznania przez Sąd braku bądź nieważności podstawy prawnej, powołanej przez stronę powodową, w okolicznościach niniejszej sprawy, istniała możliwość zasądzenia dochodzonego roszczenia na podstawie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu. Brak bowiem osobistej odpowiedzialności powódki za poręczone zobowiązanie, nie prowadząc do zmiany stron stosunku zobowiązaniowego, doprowadził jednak do wygaśnięcia długu pozwanego względem wierzycieli wskazanych w pozwie, kosztem strony powodowej, co w pełni uzasadniało legitymację czynną powódki w niniejszej sprawie.

Za wadliwością rozstrzygnięcia Sądu 1 instancji przemawia również literalna treść art. 353 k.c., zgodnie, z którym zobowiązanie polega na tym, że wierzyciel może żądać od dłużnika świadczenia zaś dłużnik powinien to świadczenie spełnić. W oparciu o dyspozycję wskazanego przepisu można przyjąć, iż do powstania zobowiązania dochodzi zatem gdy powstaje taka relacja, w której wierzyciel posiada prawną możliwość żądania od dłużnika powinnego zachowania o sprecyzowanej treści, nie zaś w momencie spełnienia świadczenia. Relacja taka powstaje z kolei z chwilą złożenia przez strony oświadczeń woli zawarcia umowy, nie zaś w momencie wystawienia

faktury VAT. Załączone do akt sprawy umowy, zawarte przez pozwanego z w/w dostawcami usług medycznych, najogólniej rzecz ujmując przewidywały obowiązek dostarczania i przenoszenia własności towarów. Tym samym stosunek zobowiązaniowy w zakresie jego podstawowych elementów został sprecyzowany w samej umowie, stwarzając dla stron tego stosunku powinność określonego działania, o której mowa w art. 353 k.c. Jedynym elementem tego stosunku, który wymagał dookreślenia w trakcie jej realizacji była ilość oraz rodzaj dostaw, z tym zastrzeżeniem, iż musiała spełnia kryteria określone we wcześniej ukształtowanym stosunku zobowiązaniowym.

Samo dostarczanie oraz przenoszenie własności towarów na pozwanego przez dostawców usług medycznych, należy zatem postrzekać jako konkretyzację poszczególnych świadczeń częściowych, w oparciu o określone wcześniej kryteria oznaczalności stosunku zobowiązaniowego, nie zaś jako powstanie nowego zobowiązania. Z sytuacją wykształcenia w dacie wykonania usługi odrębnego stosunku obligacyjnego mielibyśmy do czynienia jedynie w wypadku spełnienia świadczenia bez ustalonej wcześniej umownej podstawy prawnej, w konsekwencji zawierania odrębnych umów w zakresie poszczególnych zleceń, względnie zaś w wypadku wykonania zlecenia z naruszeniem przepisów ustawy o zamówieniach publicznych, które mogłyby prowadzić do powstania stosunku obligacyjnego z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia, materializującego się z chwilą zaistnienia zdarzenia, skutkującego przesunięciem majątkowym po stronie zubożonego. Byłyby to jednak nowe zdarzenia cywilno - prawne, niezależne od bytu wcześniej ustalonego stosunku zobowiązaniowego, który, w odróżnieniu od wskazanych wyżej podstaw, powstaje z chwilą złożenia przez strony tego stosunku oświadczeń woli zawarcia umowy.

O tym, iż momentem powstania zobowiązania, w analizowanej sytuacji, jest moment zawarcia umowy, w tym także umowy o charakterze ramowym, przesądza również treść art. 58 § 1 i 2 k.c. Zgodnie ze wskazanymi przepisami czynność prawna jest nieważna jeżeli pozostaje w sprzeczności z ustawą, zasadami współżycia społecznego albo ma na celu obejście ustawy. Niewątpliwie przykład opisany powyżej (zamówienie towaru z pominięciem zapisów umowy zawartej w trybie zamówień publicznych) jest klasycznym przykładem czynności sprzecznej z ustawą o zamówieniach publicznych i jako takiej nieważną. Ocena ta dokonywana jest jednak w oparciu o kryteria oznaczalności stosunku zobowiązaniowego, określone we wcześniej zawartych umowach, co z kolei nakazuje powrót przy tej ocenie do stanu z chwili zawarcia umowy nie zaś z chwili spełnienia poszczególnych świadczeń częściowych. Również inne przykłady nieważności czynności prawnej, nakazują odwołanie się wprost do momentu zawarcia umowy jako momentu powstania stosunku zobowiązaniowego. W tym zakresie należy powołać chociażby kwestię dotyczącą oceny występowania wad oświadczeń woli, o których mowa w art. 82 - 87 k.c. Momentem decydującym dla tej oceny, jest moment złożenia tego oświadczenia. Nie sposób bowiem oceniać ważności oświadczeń, które nie kreują żadnego stosunku obligacyjnego (nie wywołują skutków materialno - prawnych). To bowiem kontekst sytuacyjny istniejący w tej dacie pozwala na ocenę czy zachowania formalnie zgodne z treścią stosunku zobowiązaniowego, są nieważne z uwagi na wystąpienie jednej z opisanych w kodeksie cywilnym przyczyn nieważności. Gdyby zatem przyjąć hipotetycznie, iż pozwany, zawierający umowę, względnie zaś jego kontrahent, złożąliby oświadczenie dotknięte wadą, ocena czy poszczególne świadczenia częściowe, spełnione na podstawie późniejszych zamówień oparte były na ważnej podstawie prawnej i czy jako takie stanowią świadczenie należne, byłaby dokonywana według stanu z chwili powstania zobowiązania i w oparciu o kryteria dotyczącego tego stosunku prawnego, nie zaś w dacie dostarczenia towaru czy też wystawienia i następnie wymagalności poszczególnych faktur. Nie sposób w takim stanie rzeczy obronić tezy przyjętej przez Sąd Rejonowy w Przemyślu, tym bardziej, iż prowadzi ona do rewolucyjnej wręcz tezy, iż do powstania zobowiązania dochodzi z chwilą inną niż złożenie przez strony oświadczeń woli kształtujących zobowiązaniowy stosunek cywilno - prawny.

Reasumując tylko jedna z umów zawartych przez pozwanego z (...) Sp. z o.o. z dnia 23 listopada 2011 r. (i wtedy też powstało zobowiązanie) została zawarta w okresie obowiązywania ustawy o zakładach opieki zdrowotnej w brzmieniu nadanym nowelizacją, która weszła w życie w dniu 22 października 2010 r. Do pozostałych zobowiązań powinna znaleźć zastosowanie ustawa o zakładach opieki zdrowotnej sprzed nowelizacji.

Kwestionując ustalenia Sądu w zakresie dopuszczalności potraktowania umowy poręczenia jako umowy mającej na celu zmianę wierzyciela, w pierwszej kolejności należy odnieść się do przepisu art. 53 ust. 7 ustawy o zakładach opieki

zdrowotnej w brzmieniu obowiązującym od dnia 22 grudnia 2010 r. We wskazanym przepisie ustawodawca statuuje bardzo istotną dyrektywę interpretacyjną w zakresie katalogu czynności, objętych zakresem zastosowania przepisu art. 53 ust. 6 ustawy o zakładach opieki zdrowotnej, przyjmując, iż w przypadku naruszenia przepisów ust. 2-6 lub art. 1 ust. 4 i 5, do sądu o stwierdzenie nieważności umowy zbycia, dzierżawy, najmu, użytkowania, użyczenia aktywów trwałych samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej oraz przelewu wierzytelności może wystąpić także podmiot, który utworzył zakład. Jak wynika z literalnej treści wskazanego przepisu zawarte w nim wyliczenia ma charakter koniunktywny i jako taki wyczerpujący. Zakładając zatem racjonalność ustawodawcy należałoby przyjąć, iż przewidziane we wskazanym przepisie powództwo może dotyczyć wszystkich czynności prawnych, które objęte są zakresem zastosowania art. 53 ust. 6. Nie sposób bowiem przyjąć aby ustawodawca celowo pominął niektóre czynności prawne, zawężając w sposób nieuprawniony zakres przedmiotowy powództwa o stwierdzenie nieważności. Gdyby wskazany katalog miał być wyliczeniem otwartym, wówczas przed wymienieniem poszczególnych czynności prawnych, ustawodawca winien umieścić zwrot „w szczególności”. Powyższe nakazuje również przyjąć, iż w sytuacji, w której organ założycielski wystąpiłoby z pozwem o stwierdzenie nieważności umowy poręczenia czy też czynności faktycznej subrogacji, Sąd oddaliłby wskazane powództwo, stwierdzając, iż przepisy prawa nie stwarzają podstawy normatywnej do jego rozpatrywania. Przepis art. 53 ust. 6 i 7 ustawy muszą być przy tym rozpatrywane łącznie, z uwagi m.in. na ich usytuowanie w jednym przepisie oraz logiczny związek pomiędzy ograniczeniem wskazanym w przepisie art. 53 ust. 6 a środkiem prawnym służącym do eliminowania z obrotu prawnego naruszeń właśnie normy z art. 53 ust. 6. W takim ujęciu, konstrukcja art. 53 ust. 7 wyłącza objęcia zakresem zastosowania art. 53 ust. 6 umowy poręczenia. Wskazany zapis nie został co prawda powtórzony w ustawie o działalności leczniczej. Nie powinno to jednak zmieniać oceny prawnej zapisu zawartego w art. 53 ust. 6, który w jego dosłownym brzmieniu został transponowany do art. 54 ust. 5 w/w ustawy.

Wnioski Sądu nie dają się również obronić przy wnikliwej i kompleksowej analizie konstrukcji całego art. 53 ustawy o zakładach opieki zdrowotnej oraz art. 54 udl, która pozwala odtworzyć nie tylko zamiar ustawodawcy, lecz przede wszystkim adresata norm z art. 53 ust. 6 i 7 ustawy z dnia 30 sierpnia 1991 roku i art. 54.ust 5 i 6 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 roku o działalności leczniczej. Poprawna analiza wskazanych przepisów obu ustaw pod kątem wykładni systemowej i teleologicznej wskazuje, że w przepisach tych chodzi o regulacje stanowiące wskazania wyłącznie dla kierowników zakładów opieki zdrowotnej, których obowiązki reguluje ustawa, reglamentuje zawieranie czynności prawnych z udziałem SP ZOZ-u, reprezentowanego przez jego kierownika. Nie są to zaś i nie mogą być przepisy skuteczne erga omnes - czyniące rewolucje w zakresie konstytucyjnych gwarancji uczestników obrotu gospodarczego.

Czynnością prawną, która wprost prowadzi do zmiany wierzyciela jest umowa cesji wierzytelności. Powyższe założenie doznaje jednak jednego bardzo zasadniczego ograniczenia w sytuacji, w której w umowie pomiędzy właścicielem wierzytelności a jej dłużnikiem umieszczono postanowienie o zastrzeżeniu niecedowalności zobowiązań z niej z wynikających (pactum de non

cedendo). W takim wypadku, czynność prawna rozporządzenia wierzytelnością, do czasu wyrażenie zgody na jej dokonanie przez dłużnika, objęta jest sankcją bezskuteczności zawieszanej, w związku z czym rozpatrywanie jej w kategoriach określonych w art. 53 ust. 6 (art. 54 ust. 5) ustawy należy uznać za zabieg pozbawiony jakiegokolwiek znaczenia prawnego, skoro czynność ta jest czynnością niepełną, której skutki prawne ulegają zawieszeniu do czasu wyrażenia zgody przez dłużnika, tj. w analizowanej sytuacji kierownika samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej. Co więcej w sytuacji, w której, strony zawierające umowy cesji wierzytelności, których zbywalność jest ograniczona zapisem pactum de non cedendo, wystąpiłyby z wnioskiem o wyrażenie zgody na zawarcie umowy wprost do organu założycielskiego, taka zgoda również nie pozwalałaby na uznanie czynności prawnej cesji wierzytelności za wywierającą skutki prawne, do czasu zajęcia stanowiska przez kierownika SP ZOZ-u, który posiada wyłączną legitymację w tym zakresie. Za zupełnie nieracjonalne należałoby uznać również występowanie przez organ założycielski do Sądu o stwierdzenie nieważności tak zawartej umowy cesji, w trybie art. 53 ust. 7 ustawy o zakładach opieki zdrowotnej (art. 54 ust. 6 ustawy o działalności leczniczej), skoro wskazana czynność stanowiłaby czynność prawną niepełną i jako taką nie wywierającą skutków prawnych. Przedmiotowe powództwo nabierałoby natomiast znaczenia w sytuacji, w której kierownik SP ZOZ - u wyraziłby zgodę na zawarcie umowy, bez uzyskiwania uprzedniej

lub następczej zgody organu założycielskiego. Nie powinno zatem budzić wątpliwości, iż przepis art. 53 ust. 6 ustawy o zakładach opieki zdrowotnej (art. 54 ust. 5 ustawy o działalności leczniczej) nie został wprowadzony do zapobieżenia handlu długami we wskazanych sytuacjach, skoro funkcję tę spełnia przepis art. 63 ust. 1 k.c. w zw. z art. 509 § 2 k.c. W takim ujęciu jedyną czynnością prawną, która może być rozpatrywana w kategoriach czynności doprowadzającej w efekcie do zmiany wierzyciela, o której mowa w uzasadnieniu projektu do ustawy, może być zgoda wyrażona przez kierownika samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej, stanowiąca jednostronną czynność prawną. Powyższe stanowi istotę wzmocnienia funkcji kontrolnej organu założycielskiego, która przyświecała nowelizacji ustawy o zakładach opieki zdrowotnej i która znalazła odzwierciedlenie w uzasadnieniu projektu do ustawy.

Gdyby rzeczywiście uznać, iż analizowane przepisy winny znajdować zastosowanie do umowy poręczenia, zasadnym byłoby aby jednocześnie ze zmianą ustawy o zakładach opieki zdrowotnej i następnie wprowadzeniem ustawy o działalności leczniczej, ustawodawca dokonał również nowelizacji przepisów dotyczących stosunku poręczenia, poprzez wprowadzenie wymogu uzyskania zgody dłużnika na zawarcie wskazanej umowy, względnie zaś przepisu art. 518 § 1 pkt 1 k.c., poprzez wprowadzenie ograniczenia analogicznego do wskazanego w art. 518 § 1 pkt 3 k.c., co jednak pozbawiłoby pierwszego ze wskazanych przepisów jakiegokolwiek znaczenia normatywnego właśnie wobec powtórzenia w nim de facto treści § 1 pkt 3.

W przypadku subrogacji ustawowej nie dochodzi do pogorszenia sytuacji dłużnika. Poręczyciel wstępując w prawa zaspokojonego wierzyciela, kontynuuje bowiem ten sam jurydycznie stosunek obligacyjny i tym samym kontynuuje więź prawną łączącą dłużnika z pierwotnym wierzycielem w zakresie wynikającym z art. 518 § 1 pkt 1 k.c., tj. w zakresie dokonanej przez siebie zapłaty poręczonego zobowiązania. Powyższe znajduje w pełni odzwierciedlenie w orzecznictwie, w którym wskazuje się m.in., iż roszczenie nabyte przez poręczyciela na podstawie przepisu art. 518 § 1 pkt 1 k.c. przedawnia się w terminie przewidzianym dla przedawnienia roszczenia wierzyciela wobec dłużnika głównego.

Zasadnicza różnica pomiędzy instytucją przelewu wierzytelności (mającej na celu zmianę wierzyciela), a innymi instytucjami zmierzającymi do zabezpieczenia swojej sytuacji (np. poręczenia), polega właśnie na ustawowej przesłance „celu”, któremu wspomniane instytucje mają służyć, a która to przesłanka miałaby stanowić podstawę dla oceny ewentualnej

dopuszczalności zastosowania normy z art. 53 ust. 6 ustawy z 1991 roku czy art. 54 ust. 5 ustawy z 2011 roku („czynność prawna mająca na celu...”).

Zaproponowana wierzycielowi pierwotnemu umowa poręczenia ma stanowić dlań gwarancję, albo odzyskania bezpośrednio od dłużnika kwoty długu, albo zapłaty tej kwoty tytułem poręczenia tego zobowiązania dokonanego w ramach umowy. Nie bez znaczenia dla oceny celu i charakteru prawnego tego produktu jest podkreślenie dwóch aspektów. Po pierwsze samodzielny publiczny zakład opieki zdrowotnej - dłużnik ma możliwość uniknięcia wejścia poręczyciela w prawa zaspokojonego wierzyciela poprzez zapłatę długu wierzycielowi pierwotnemu. Jest pisemnie informowany o zawarciu umowy i ma możliwość spłaty wierzytelności, aby nie doszło do wstąpienia w prawa zaspokojonego wierzyciela osoby trzeciej. Po drugie, poręczyciel nie nabywa wierzytelności wobec dłużnika na skutek zawartej umowy, a dopiero poprzez dokonanie zapłaty konkretnej sumy - do jej wysokości

Odmienność poręczenia od cesji wierzytelności jest wprawdzie oczywista, aby jednak definitywnie zanegować możliwość stosowania „per analogiam”, ograniczeń w zakresie przelewu wierzytelności wynikających z ust. 6 art. 53 ustawy z 1991 roku i art. 54 ust. 5 ustawy z 2011 roku także do umowy poręczenia niezbędne jest wskazanie szeregu istotnych różnic pomiędzy tymi instytucjami.

Jak już wielokrotnie wskazywały w swoich orzeczeniach sądy powszechne, instytucja poręczenia oraz przelewu wierzytelności stanowią dwie odrębne od siebie instytucje prawa cywilnego, zróżnicowane zarówno pod względem konstrukcji jak również skutków prawnych. Poręczenie jest umową, w której poręczyciel zobowiązuje się względem wierzyciela do wykonania zobowiązania na wypadek, gdyby dłużnik zobowiązania nie wykonał. Już z samej treści definicji ustawowej tej instytucji wynika, że do skuteczności poręczenia - umowy pomiędzy wierzycielem a

poręczycielem - nie jest wymagana zgoda dłużnika głównego. „Umowę poręczenia zawiera poręczyciel z wierzycielem, jakkolwiek podstawą do jej zawarcia jest najczęściej (choć nie zawsze) porozumienie poręczyciela z dłużnikiem głównym. Poręczenie zostało skonstruowane jako umowa dwustronna między wierzycielem, a poręczycielem. Może ona być zawarta nie tylko bez zgody, ale nawet wiedzy dłużnika.

W myśl art. 518 § 1 pkt 1 k.c. osoba trzecia, która spłaca wierzyciela, nabywa ex lege spłaconą wierzytelność do wysokości dokonanej zapłaty, jeżeli płaci dług cudzy, za który jest odpowiedzialna osobiście. Powszechnie i trafnie uznaje się, że przepis ten zakresem swoim obejmuje poręczyciela. Wykonuje on wprawdzie własne zobowiązanie podjęte w umowie poręczenia, lecz przez zapłatę cudzego długu. Od istnienia i rozmiaru tego długu zależy z mocy zasady akcesoryjności jego zobowiązania. Wprowadzone przez ustawodawcę ograniczenia nie dotyczą zatem sytuacji wejścia w prawa zaspokojonego wierzyciela na skutek zapłaty dokonanej w wykonaniu zawartych pomiędzy wierzycielem i osobą trzecią (np. umów poręczenia) wierzytelności samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej. Nie zmierza bowiem do zmiany wierzyciela, lecz jedynie służy zabezpieczeniu wierzytelności, wierzyciela stosunku podstawowego. Z kolei subrogacja, prowadząca w istocie do zmiany wierzyciela, na etapie zawarcia umowy poręczenia jest zdarzeniem przyszłym i niepewnym, niezależnym w żadnej mierze od woli czy też zamiaru poręczyciela czy też wierzyciela. Dopiero bowiem bierne zachowanie dłużnika, sprowadzające się do naruszenia stosunku umownego, w zakresie terminów płatności, aktualizuje po stronie poręczyciela obowiązek zapłaty poręczonego zobowiązania. Wymaga przy tym podkreślenia, iż subrogacja stanowi czynność faktyczną nie zaś czynność prawną i jako taka nie może zostać objęta dyspozycją art. 53 ust. 6 i 54 ust. 5 analizowanych ustaw, pomimo, iż de facto prowadzi do zmiany strony stosunku zobowiązaniowego. Co więcej subrogacja nie mogłaby stanowić przedmiotu powództwa o stwierdzenie nieważności czynności prawnej.

Spółka zawierając umowę poręczenia nie może ocenić, czy kiedykolwiek wstąpi w prawa zaspokojonego wierzyciela na podstawie art. 518 k.c., skoro nie jest możliwe ustalenie z wyprzedzeniem, że dłużnik nie wykona ciężących na nim zobowiązań z zawartych przez niego umów. SP ZOZ jak również organ założycielski nie mogą natomiast oczekiwać od wszystkich uczestników obrotu, iż w swoich działaniach będą uwzględniali zamiary SP ZOZ co do regulowania jego należności.

Konstatacja Sądu mająca wskazywać, iż art. 53 ust. 6 ustawy o zakładach opieki zdrowotnej winien znaleźć zastosowanie także do umów, których skutkiem jest zmiana wierzyciela w kontekście powyższego jest całkowicie nietrafna. Za nieprawidłowością wniosków Sądu w tym zakresie przemawia dodatkowo okoliczność, iż przyjęta interpretacja i zastosowanie wskazanego przepisu uzależniają ważność umowy od jej skutków.

Wymaga także podkreślenia, iż pozomość w rozumieniu art. 83 § 1 k.c., może przybrać dwojaką postać, po pierwsze może polegać na złożeniu drugiej stronie za jej zgodą oświadczenia dla pozorów bez zamiaru wywoływania skutków prawnych, po drugie zaś takie oświadczenie woli ma wywoływać skutki prawne, ale inne niż te, które wynikają z treści czynności prawnej. Sąd zarzucił powódce kwalifikowaną postać pozorności, dlatego też strona powodowa wskazuje, iż brak jest możliwości uznania oświadczeń woli stron umów poręczenia za dotknięte wskazaną powyżej wadą. Powyższe uzasadnione jest przede wszystkim konstrukcją oraz sposobem realizacji umowy poręczenia przez Spółkę (...) oraz dostawcę pozwanego, który został udokumentowany zarówno dokumentami prywatnymi oraz zrównanymi pod względem mocy dowodowej z dokumentami urzędowymi, potwierdzeniami przelewów, które wskazują dobitnie, iż pomiędzy oświadczeniami woli stron, kreującymi modelową umowę poręczenia, a czynnościami faktycznymi podjętymi w jej wykonaniu, nie zachodzi żaden dysonans, który mógłby wytwarzać stan niezgodności pomiędzy czynnością prawną a jej odzwierciedleniem w rzeczywistości.

Skoro, rzeczywistym zamiarem stron miało być wywołanie innych skutków prawnych niż wynikałoby to z treści ujawnionych oświadczeń, przy próbie wyobrażenia sobie takiego stanu rzeczy oznaczałoby, iż dostawca pozwanego bądź z chwilą zawarcia umowy o współpracy (w zakresie wierzytelności istniejących) bądź też z chwilą powstania poszczególnych wierzytelności (w zakresie wierzytelności przyszłych), uzyskał nie tyle poręczenia poszczególnych wierzytelności, lecz dokonał ich przelewu na rzecz powódki, rozporządzając tym samym wskazanymi wierzytelnościami. Innymi słowy dostawca składając oświadczenie o treści wskazanej w umowie miał przenieść

na powódkę prawo własności wierzytelności skutkujące wyłączeniem dostawcy ze stosunku zobowiązaniowego, lub jedynie ekspektatywę określonych wierzytelności, tracąc tym samym prawo do decydowania o ich losie tj. zwolnienia dłużnika z długu, rozłożenia świadczenia na raty, odroczenia terminu płatności czy wreszcie wykonania obowiązków umownych, które determinowały wprost subrogację, tj. poinformowania Spółki (...) o aktualnej wysokości poręczonych zobowiązań (§ 3 ust. 1 umowy).

Spółka (...) dokonywała zapłaty za poręczone zobowiązanie dopiero po spełnieniu się dwóch przesłanek, którymi były w zupełności niezależne od jej woli, tj. po pierwsze niewykonania zobowiązania przez dłużnika i po drugie otrzymania aktualnej informacji o stanie jego zadłużenia. Powyższe oznacza, iż niezależnie od tego czy zobowiązanie wygasłoby wskutek zapłaty, czy też dostawca dobrowolnie zrezygnowałby z zapłaty poręczanego zobowiązania, prawo do decydowania o wierzytelności do momentu subrogacji pozostawało przy jej prawowitym właścicielu. Jeżeli natomiast strony zawarłyby ukrytą umowę cesji wierzytelności istniejących oraz przyszłych, przelew byłby skuteczny bądź z chwilą zawarcia umowy poręczenia bądź też z momentem powstania wierzytelności bez potrzeby składania jakichkolwiek dodatkowych oświadczeń w tym zakresie. Od strony praktycznej w zakresie wierzytelności

przyszłych przelew następowałby zatem w dacie wystawienia faktur, dokumentujących poszczególne dostawy towaru. Jak natomiast wynika z załączonego do pozwu materiału dowodowego zapłata za poszczególne faktury następowała nie w dacie powstania poszczególnych wierzytelności, lecz z upływem terminu ich wymagalności i po wezwaniu powódki do zapłaty poręczanego zobowiązania. Nie sposób w takim stanie rzeczy przyjąć, aby zawarta przez powódkę umowa mogłaby być dotknięta kwalifikowaną postacią pozorności, skoro jej treść oraz sposób realizacji wprost odpowiadają modelowej konstrukcji umowy poręczenia. Zaakceptowanie wniosków o pozorności wskazanej umowy, nakazywałoby bowiem przyjąć, iż każdorazowo zawarcie umowy poręczenia w sytuacji obowiązywania pactum de non cedendo bądź też innych ustawowych ograniczeń dotyczących zbywania określonej kategorii wierzytelności, kwalifikuje tę umowę jako nieważną, co nie dość, że przekreślałoby znaczenie instytucji poręczenia w relacjach handlowych, to prowadziłoby również do wprowadzenia hierarchii umów nazwanych, co wydaje się założeniem absurdalnym i niezamierzonym przez ustawodawcę.

W odpowiedzi na apelację pozwany wniósł o jej oddalenie i zasądzenie kosztów.

W uzasadnieniu podając Sąd prawidłowo ustalił, iż umowy poręczenia zawarte przez powoda z (...) Sp. z o. o. w W., (...) Sp. z o. o. w W. oraz z (...) Sp. z o. o. w W. są nieważne i nie mogą być źródłem zobowiązania pozwanego, ze względu na ustawowy zakaz przenoszenia wierzytelności Szpitala, określony w art. 53 ust. 6 ustawy o zakładach opieki zdrowotnej oraz art. 54 ust. 5 ustawy o działalności leczniczej.

Zgodnie z treścią art. 53 ust. 6 ustawy o zakładach opieki zdrowotnej czynność prawna mająca na celu zmianę wierzyciela, w przypadku zobowiązań samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej, może nastąpić po wyrażeniu zgody przez podmiot, który utworzył zakład. Podmiot, który utworzył zakład, wydaje zgodę albo odmawia jej wydania, biorąc pod uwagę konieczność zapewnienia ciągłości udzielania świadczeń zdrowotnych oraz w oparciu o analizę sytuacji finansowej i wynik finansowy samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej za rok poprzedni. Zgodę wydaje się po zasięgnięciu opinii kierownika samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej. Powieleniem powyższego przepisu jest art. 54 ust. 5 ustawy o działalności leczniczej, zgodnie z którym czynność prawna mająca na celu zmianę wierzyciela samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej może nastąpić po wyrażeniu zgody przez podmiot tworzący. Podmiot tworzący wydaje zgodę albo odmawia jej wydania, biorąc pod uwagę konieczność zapewnienia ciągłości udzielania świadczeń zdrowotnych oraz w oparciu o analizę sytuacji finansowej i wynik finansowy samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej za rok poprzedni. Zgodę wydaje się po zasięgnięciu opinii kierownika samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej.

Cytowane przepisy nie zawierają, żadnego katalogu czynności, które ustawodawca brał pod uwagę formułując ich treść, dlatego mają one również zastosowanie do umów poręczenia. W uzasadnieniu do projektu ustawy zmieniającej, „projektowana regulacja wprowadza zmiany w ustawie z dnia 30 sierpnia 1991 r. o zakładach opieki zdrowotnej (Dz. U. z 2007 r. Nr 14, poz. 89, z późn. zm) w rozdziale 4 działu II, normującym zasady gospodarki publicznych

zakładów opieki zdrowotnej, mające na celu ograniczenie „handlu wierzytelnościami” poprzez konieczność uzyskania zgody przez podmiot, który utworzył zakład. Intencją ustawodawcy jest objęcie powyższym ograniczeniem wszystkich czynności prawnych, które w efekcie doprowadziłyby do zmiany wierzyciela. Wobec faktu, że dla przeważającej części samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej podmiotem, który utworzył zakład, jest jednostka samorządu terytorialnego, regulacja będzie dotyczyć tych jednostek. Potrzeba opracowania projektu wynika z konieczności wzmocnienia wpływu organu założycielskiego na zmianę wierzyciela zobowiązań

samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej. Ponadto spowoduje ograniczenie wtórnego obrotu wierzytelnościami, co wiązało się z dodatkowymi kosztami dla zakładów opieki zdrowotnej. Projektowane regulacje będą dotyczyć zobowiązań samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej, powstałych po dniu wejścia w życie projektowanej ustawy. Przepis ten stanowi wprawdzie ograniczenie zasady wolności działalności gospodarczej, jednakże mieści się w zakresie określonym art. 31 ust. 3 Konstytucji RP. Przepis ten dopuszcza ograniczenie w zakresie konstytucyjnych wolności i praw, gdy jest to konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa i porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób. W tym przypadku wprowadzenie ograniczenia podyktowane jest względami ochrony zdrowia. Ograniczenie w proponowanej formie nie ogranicza istoty wolności działalności gospodarczej. Stwarza natomiast narzędzie dla organów założycielskich poręczenia może zostać uznane za działanie sprzeczne z zasadami współżycia społecznego. Wierzyciel miał bowiem świadomość, że w przypadku opóźnienia się przez pozwanego ze spełnieniem świadczenia i przy jednoczesnym spełnieniu tego świadczenia przez poręczyciela nastąpi bez udziału dłużnika głównego skutek w postaci wstąpienia osoby trzeciej w miejsce dotychczasowego wierzyciela. Takie działanie wierzyciela było wprawdzie formalnie zgodne z treścią zobowiązania, ale nie da się pogodzić z zasadą rzetelności i lojalności w wykonaniu zobowiązania względem kontrahenta, bowiem naruszało jego uzasadniony interes”.

Zaznaczając, iż powód jest przedsiębiorcą, a zatem podejmowane przez niego działania nastawione są na osiągnięcie konkretnego zysku, nie zaś aktywność charytatywną. Z kolei zła sytuacja finansowa szpitali publicznych w Polsce jest powszechnie znana. Zawierając umowy poręczenia, poręczyciel musiał, więc liczyć się z dużym prawdopodobieństwem konieczności spłaty długu zamiast dłużnika głównego. Wobec powyższych rozważań, w ocenie pozwanego zachowanie powoda od początku nastawione było nie na zabezpieczenie interesów wierzycieli głównych, lecz na wejście w ich prawa, a zatem na zmianę wierzyciela w sytuacji braku spłaty należności przez pozwanego.

Błędne jest także stanowisko powoda, który przyjmuje, iż do powstania zobowiązań pozwanego dochodziło z chwilą zawarcia przez pozwanego umów z jego kontrahentami, tj. odpowiednio 12.10.2010 r., 23.11.2011 r., 04.10.2010 r., 12.10.2010 r., 16.11.2010 r. Umowy zawarte przez pozwanego z dostawcami miały charakter ramowy, a zatem nie były źródłem zobowiązania pozwanego w sensie jednostkowym. Do powstania zobowiązań dochodziło każdorazowo przez dostarczenie sprzętu medycznego czy wykonanie usługi, za które to były wystawiane faktury VAT. Skoro, zatem zobowiązania pozwanego związane były z fakturami VAT wystawionymi po dacie wejścia w życie art. 53 ust. 6 ustawy o zakładach opieki zdrowotnej, to wszystkie udzielone przez powoda poręczenia uznane zostały za nieważne z mocy prawa. Powód z kolei przyjmuje, iż do powstania zobowiązania dochodziło już w momencie zawierania przez Szpital umów z jego kontrahentami.

W oświadczeniu poręczyciela musi się znaleźć oznaczenie zabezpieczonej wierzytelności. W przedmiotowej sprawie dług we wszystkich umowach poręczenia został wskazany ogólnie, można wywnioskować, że zamiarem stron było objęcie zabezpieczeniem wszystkich długów Szpitali wymienionych w załączniku do umowy, w tym pozwanego, a wynikających z uprzednio zawartych umów. Brak jednak zindywidualizowania długu pod względem przedmiotowym winny czynić umowy o współpracy w zakresie obsługi wierzytelności i udzielania poręczeń zawarte przez powoda z (...) Sp. z o. o., (...) Sp. z o. o. oraz z (...) Sp. z o. o. za nieważne.

Sąd Okręgowy zważył co następuje :

Apelację powoda należało uznać za uzasadnioną.

Spór w niniejszej sprawie na skutek niekwestionowania przez strony okoliczności faktycznych jakie legły u jego podstaw sprowadzał się do ustalenia i przesądzenia czy dopuszczalne były w świetle ustawy o ZOZ umowy mające za przedmiot poręczenie i czy ich wykonanie powodowało wstąpienie poręczającego w miejsce zaspokojonego wierzyciela a dalej czy takie umowy są dopuszczalne w obecnym stanie prawnym w realiach ustawy o lecznictwie.

Zgodnie z art. 53 ust. 6 i 7 ustawy o ZOZ - czynność prawna mająca na celu zmianę wierzyciela, w przypadku zobowiązań samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej, może nastąpić po wyrażeniu zgody przez podmiot, który utworzył zakład. Podmiot, który utworzył zakład, wydaje zgodę albo odmawia jej wydania, biorąc pod uwagę konieczność zapewnienia ciągłości udzielania świadczeń zdrowotnych oraz w oparciu o analizę sytuacji finansowej i wynik finansowy samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej za rok poprzedni. Zgodę wydaje się po zasięgnięciu opinii kierownika samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej.

Zgodnie z art. 54 ust. 5 i 6 ustawy o lecznictwie

Czynność prawna mająca na celu zmianę wierzyciela samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej może nastąpić po wyrażeniu zgody przez podmiot tworzący. Podmiot tworzący wydaje zgodę albo odmawia jej wydania, biorąc pod uwagę konieczność zapewnienia ciągłości udzielania świadczeń zdrowotnych oraz w oparciu o analizę sytuacji finansowej i wynik finansowy samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej za rok poprzedni. Zgodę wydaje się po zasięgnięciu opinii kierownika samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej. Czynność prawna dokonana z naruszeniem ust. 2-5 jest nieważna.

Zobowiązania szpitala powstawały w datach wystawienia faktur VAT albowiem na treść każdego stosunku zobowiązaniowego składa się istnienie uprawnienia po stronie wierzyciela i skorelowanego z nim obowiązku oznaczonego działania lub zaniechania po stronie dłużnika. Z zasady więc dopiero realizacja konkretnej dostawy generowała obowiązek świadczenia wzajemnego, który powstawał z momentem upływu wyznaczonego terminu płatności. A zatem przy rozpoznawaniu niniejszej sprawy w grę wchodziły oba opisane na wstępie reżimy prawne.

Kluczowym zaś pozostawało rozstrzygnięcie czy opisane w części ustalającej czynności stron można było zakwalifikować jako czynności prawne mające na celu zmianę wierzyciela. Sąd Okręgowy nie podziela tego poglądu albowiem pojęcie „zmierza” zawiera w sobie jednoznaczną dyrektywę kierunkową zgodnie z którą podstawowym celem takiej czynności jest zmiana wierzyciela podczas gdy przy umowie poręczenia cel ten zostaje zrealizowany niejako przy okazji zrealizowania umowy poręczenia. Jego powstanie ma charakter następczy. Treścią i celem zawarcia umowy poręczenia jest zapłata zobowiązań dłużnika jako czynność faktyczna a skutkiem ubocznym zmiana wierzyciela.

Czynnością prawną mającą na celu zmianę wierzyciela nie jest umowa poręczenia, nie wymaga ona zatem opisanej w przepisie zgody. Celem umowy poręczenia nie jest bowiem zmiana wierzyciela i sama powinność świadczenia, ale gwarancja, że poręczyciel wykona zobowiązanie, gdyby dłużnik go nie wykonał. Poręczenie służy zatem zabezpieczeniu wiarygodności, wzmocnieniu szansy wierzyciela pierwotnego na zaspokojenie, co jest zasadniczym zamiarem stron umowy poręczenia. Zmiana wierzyciela jest, w określonych w umowie poręczenia okolicznościach, skutkiem nie celem tej umowy, ale jest to z założenia zdarzenie przyszłe i niepewne, niezależne od woli czy też zamiaru poręczyciela lub wierzyciela. Obowiązek zapłaty poręczyciela aktualizuje się z chwilą naruszenia warunków umowy przez dłużnika (brak zapłaty w terminie wymagalności). Tym samym umowa poręczenia nie może zatem utożsamiana z umową przelewu wiarygodności.

Zdaniem Sądu powyższe przepisy nie mogą być bowiem interpretowane rozszerzająco. Przepis art. 53 ust 6 ustawy o zakładach opieki zdrowotnej z dnia 30 sierpnia 1991 r. i art. 54 ust.

5 ustawy o działalności leczniczej z dnia 15 kwietnia 2011 r. (obowiązujący od dnia 01.07.2011 r.), stanowią wyjątek od zasady rozporządzalności prawem, przewidzianej w art. 57 § 1 k.c., jak również równości podmiotów w obrocie gospodarczym. Przedmiotowe przepisy w sposób szczególny uprzywilejowują pozycję dłużnika w stosunku do

wierzyciela, co może mieć tylko miejsce w ściśle określonych przypadkach. W konsekwencji wskazaną sankcją mogą być objęte jedynie czynności mające na celu zmianę wierzyciela rozumianą ściśle bez wykładni rozszerzającej.

Zapłata długu w sytuacji opisanej w art. 518 § 1 pkt 1 k.c. stanowi czynność faktyczną, nie zaś czynność prawną, która mogłaby zostać objęta dyspozycją art. 53 ust. 6 zoz, czy też art. 54 ust. 5 ustawy o dział. lecz. Subrogacja nie została też wskazana w art. 53 ust. 7 w/w ustawy, co oznacza, że nie mogłaby stanowić przedmiotu powództwa o stwierdzenie nieważności czynności prawnej.

Zarzut dotyczący pozorności a zawarty w orzeczeniu Sądu Rejonowego nie został podzielony przez Sąd Okręgowy albowiem pozorność jest okolicznością faktyczną, podlegającą udowodnieniu. Pozorność może zachodzić zarówno wtedy, gdy pod pozorowaną czynnością nie kryje się inna czynność, jak i wtedy, gdy pod pozornym oświadczeniem ukrywa się inna czynność prawna. Pozwany Szpital w toku sprawy nie przedstawiał nie tylko dowodów, i nie naprowadził żadnych konkretnych okoliczności pozwalających na przyjęcie, iż oceniana umowa była pozorna, tym bardziej jeżeli zarzut miałby być podstawą dla wyroku rozstrzygającego w tej sprawie. Pozwany winien był więc czyniąc ten zarzut udowodnić okoliczności zawarcia umowy, intencje stron, zgłosić na te okoliczności dowody ze świadków czy z dokumentów. Nie uczynił jednak tego, a podstawa dla wydania wyroku sądowego nie może ograniczać się do sugestii czy domysłów, nawet logicznych wynikających ze skutków ponieważ w tym zakresie nie ma dowolności uznania tylko obowiązek wykazania. Pozwany winien wykazać, że strony zamierzały zawrzeć umowę przelewu a tylko nadały jej formę poręczenia ukrywając rzeczywisty zamiar a takiego dowodu w sprawie brak.

Odnosząc się z kolei do zapisu statuującego zakaz przenoszenia wierzytelności w sposób określony art. 509 - 518 k.c. oraz poręczenia określonego art. 876 - 887 k.c. bez zgody Zamawiającego, tj. Wojewódzkiego Szpitala im. św. (...)P. w P. w odniesieniu do umów z jednym z dostawców to stosunek obligacyjny powstały pomiędzy (...) Sp. z o.o. a pozwanym na podstawie zawartych między nimi umów, kreujący zobowiązanie do niezawierania umów poręczenia bez zgody odpowiedniego podmiotu, dotyczy podmiotów będących stronami niniejszego zobowiązania i nie może odnosić skutku, bez stosownego upoważnienia ustawowego wobec osób trzecich – ma charakter zobowiązania inter partes.

Reasumując Sąd II instancji odmiennie ocenił ustalony stan faktyczny i wyrok Sądu Rejonowego zmienił na podstawie przepisu art. 386 §1 k.p.c., utrzymując nakaz zapłaty w mocy na podstawie art. 496 k.p.c.

Zbędnym było omawianie dalej idących niż opisane na wstępie zarzutów apelacyjnych, skoro te wystarczyły do zmiany wyroku Sądu Rejonowego a pozostałym zakresie byłyby to czysto teoretyczne rozważania.

Orzeczenie w przedmiocie odsetek znalazło uzasadnienie w treści art. 481 k.c.

O kosztach postępowania odwoławczego orzeczono na podstawie art. 108 k.p.c. w związku z art. 98 k.p.c.. stosownie do odpowiedzialności za wynik procesu.

Zarządzenie

- odpis wyroku z uzasadnieniem doręczyć pełn. powoda i pełn. pozwanego.